

JANKEN MYRDAL: Medeltidens Åkerbruk. Agrarteknik i Sverige ca. 1000 till 1520. Nordiska Museets Handlingar 105. Borås, 1985. 294 s., ill.

Titlen og omslagets blikfangende gengivelse af et kalkmaleri fra 1437, en pløjescene malet af Johannes Rosenrod i Tensta kirke i Uppland, giver en fin karakteristik af bogens indhold. Janken Myrdal har villet »rekonstruera den verklighet, som utgjordes av det medeltida åkerbruket i dess helhet« (s. 15); og det gør han ved at skrive om bygninger, agerjord og sædsorter, om ard, plov og andre redskaber til jordens bearbejdning, om høst, om tærskning og om korntal. I stramt – næsten skematisk – konstruerede afsnit redegøres for genstande og teknikker, deres funktion, mulige datering og udbredelse, og – som noget meget væsentligt – for det kildemæssige belæg. Det er ikke mindst ved opsporingen og den metodiske og veldisciplinerede bearbejdning af et stort og alsidigt kildemateriale, forfatteren her viser sin styrke. Fremstillingen slutter i et spændende forsøg på at opridse forfatterens opfattelse af agerbruget »som system«, dvs. sammenhængen mellem redskabsformer, teknikker og samfundsformer i almindelighed – vekselvirkningen mellem innovation, geografiske forudsætninger og tradition. Til fremstillingen knytter sig et par ekskursor (bilagor) om specielle kildeproblemer, og vi får en redegørelse for relevante inventarier (med gengivelse af 87 kildesteder) og de sandsynlige proveniensforhold til en serie bevarede middelalderlige regnskaber fra Mälårregionen og hermed også et indblik i regnskabskyndigheden i det middelalderlige Sverige.

Det er agerbruget som produktiv og teknologisk helhed, der er tale om. Landbrugets bierhverv og sammenhænge til social organisation og markedsforhold behandles mindre indgående; og husdyrbruget har Myrdal valgt at give en egen, senere publikation – en betænkelig disposition, hvis man ønsker at betragte landbruget som organisk helhed. Den foreliggende bog fremtræder som et katalog eller inventarium over den aktuelle viden om svensk, middelalderligt landbrug. Ved den overskuelige disposition, redegørelserne for forskningens stade og fremlæggelsen af kildematerialet: lovstof, diplom- og regnskabsmateriale, legende- og anden litteratur, kunstneriske frembringelser (dygtigt udnyttet billedstof) og først som sidst et stort arkæologisk fundmateriale, og ved sine egne velovervejede ræsonnementer har Janken Myrdal skabt en inspirerende håndbog – på højde med de bedste af Nordiska Museets publikationer.

Michael Hertz

Anders Sunesen. Stormand. Teolog. Administrator. Digter. Femten Studier redigeret af STEN EBBESEN for Københavns Universitets Center for europæiske middelalderstudier. København, G.E.C. Gad, 1985. 281 s. + XII fotoplancher. 195,20 kr.

Anledningen til udgivelsen af denne samling af artikler om gamle sager omkring Anders Sunesen er med redaktøren, dr. Sten Ebbesens ord, at Anders Sunesens *Hexaëmeron* nu endelig har fået sin oversætter (*Hexaëmeron gengivet på danske vers* af H. D. Schepele, D.S.L./Gad. København 1985). For at belyse Anders Sunesen og hans samtid er femten dygtige folk omkring det dynamiske københavnske Center for europæiske middelalderstudier gået sammen – måske lidt vel hurtigt –

og resultatet er blevet lige så mange artikler om tiden, om manden, hans indsats som ærkebiskop og ikke mindst forskellige idé-, filosofi- og teologihistoriske aspekter af *Hexaëron*. Resultatet er lærd, ja, undertiden høj lærd i retning af det indforståede, stundom det direkte esoteriske.

Anders Sunesens *Hexaëron* er i dansk historisk og teologisk forskning et temmelig forsømt værk. Mens den samtidige Saxos *Gesta Danorum* har haft, og stadig har, en dominerende plads i vort middelalderbillede, har Anders Sunesens værk faktisk ikke spillet nogen rolle. Selv ikke under den snart mangeårige interesse for den eksplosive kulturelle udvikling i højmiddelalderen har *Hexaëron* formået at tiltrække sig opmærksomhed. Hovedproblemet har vel ikke mindst været mangelen på faglige forudsætninger, men nu er den københavnske Pindborg-skole til gengæld vel rustet til at tage opgaven op.

Middelalder-centerets artikelværk er at forstå som en introduktion. Artiklernes sværhedsgrad og nødvendigheden af forudsætninger gør imidlertid, at man under læsningen hurtigt spørger sig, om der i virkeligheden ikke er tale om en introduktion for en lille kreds af fagfolk, som ikke behøver nogen introduktion. Hvilket atter er ensbetydende med, at bogen reelt ikke er nogen introduktion for sådanne, som kunne behøve en. Men når bogen er læst til ende, er man faktisk blevet overbevist om, at dens totale mangel på folkelighed er en nødvendighed på grund af *Hexaëron*-forskningens aktuelle stade. Skal kendskabet til dette påståede hovedværk i dansk litteratur sikres en rimelig udbredelse, er der blandt de lærde endnu meget at gøre. Det vil sige, at det p.t. virkelig er de lærde, som skal introduceres med henblik på videre arbejde.

Bogen er med andre ord en slags arbejdsrapport. Kai Hørby, Brian Patrick McGuire, Søren Kaspersen og Inge Skovgaard-Petersen tager sig af det i virkeligheden meget lidt vi véd om manden og hans indsats i samtiden som administrator og stormand. Birger Munk Olsen giver et kort, men udmærket billede af Paris som studiecentrum i det 12. århundredes sidste del, og Niels Haastrup søger med udgangspunkt i Anders Sunesens testamentariske boggaver at kaste lys over bøger i Danmark på Anders' tid. Gennem litterære, idé- og teologihistoriske problemstillinger (Fritz Saaby-Pedersen, Sten Ebbesen og Jørgen Raasted) føres vi ind i centrale teologiske problemer, først vedrørende forsoningslæren af Bengt Hägglund, derefter vedrørende Kristusbilledet af Jørgen Pedersen, hvis artikel for en historisk-analytisk betragtning forekommer noget problematisk, idet den ikke blot reproducerer, men vel nærmest digter videre på, hvad man kunne kalde, den middelalderlige spiritualitet. Ned i den egentlige historiske undersøgelse kommer vi igen på udmærket vis gennem Lars Boje Mortensens og Karsten Friis-Jensens påvisninger af litterær afhængighed og gennem Birger Munk Olsens artikel om roskildehåndskriftet af *Hexaëron*. Endelig afsluttes med en kort – nok for kort – undersøgelse af Bertil A. Frosell vedrørende forholdet mellem Anders' latinske parafrase over Skånske lov og Skånske lov selv.

Dette er som sagt en begyndelse, men arbejdes der lige så flittigt og indsigtfuldt videre, vil det noget flimrende billede utvivlsomt vinde i fasthed.

Carsten Brengaard